

De najaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op zondag 19 november 2006 in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanwezig waren 23 leden. Er waren afmeldingen van de heer en mevrouw Hoornveld, Hans Bijl, Annie Trinks, Dick Goslinga.

1. De voorzitter opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. Er zijn twee nieuwe leden, Hendrik Post (hier aanwezig) en Jetty Keegstra.

2. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

Op 1 november 2006 is de tweede versie van de Digitale Natuuratlas Fryslân op internet geplaatst. Te bereiken via <http://www.fryslan.nl>

Het bestuur heeft van de Vlinderstichting bericht ontvangen, dat er een restant exemplaren van de Dagvlinders in Fryslân ter beschikking is gekomen.

De ingekomen stukken worden voorgelezen door de secretaris en ter inzage neergelegd.

3. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

Judith Bouma heeft medio juli 2006 een afwijkende vorm van de gehakkelde aurelia waargenomen. Verder eind juni een copulatie van het eikenblad (*Gastropacha quercifolia*) en een kolibrievlinder. In het Fochtelooërveen zag ze 191 exemplaren van het veenhooibeestje en honderden rupsen van de sint-jacobsvlinder.

Andy Saunders heeft afgelopen jaar geïnventariseerd in de eendenkooi bij de Uilesprong (St.Nicolaasga). Hij nam er 56 soorten macrovlinders waar.

Heert Hein Kuipers zag op 25 en 26 juni een kolibrievlinder, op 18 juli een gele luzernevlinder. Op 17 oktober trof hij 10 dagvlinders aan op één plant. Een kennis van hem zag op 5 en 7 augustus een rouwmantel.

Hilco Meijer had in de eerste week van juli circa 100 nachtvlindersoorten op licht, waaronder *Synanthedon myopaeformis* (appelglasvlinder). Bij de Fûgelhelling vond hij een rups van *Shargacucullia scrophulariae* (helmkruidvlinder).

Piet Zumkehr had 12 rouwmantels dit jaar. Hij heeft bijna alle trekvlindersoorten wel gezien. Hij heeft waargenomen: honderden rupsen van *Malacosoma neustria* (ringelrupsvlinder), *Perizoma blandiata* (ogentroostspanner), *Lithosia quadra* (viervlakvlinder), *Utetheisa pulchella* (prachtbeer) en *Hippotion celerio* (Wingerdpijlstaart). Piet vertelt over de 'Stichting Papua Insecten' (zie <http://www.papua-insects.nl>). De stichting stelt zich ten doel om in samenwerking met biologiestudenten in Indonesisch Nieuw Guinea en insectenkundigen in de wereld de insectenfauna van Papua Indonesia te onderzoeken om zogenaamde biodiversiteits 'hotspots' te kunnen traceren en zo bij te dragen aan de bescherming van het regenwoud. De biodiversiteits 'hotspots' zijn gebieden die beslist

beschermd moeten worden. Papua Indonesia bestaat nu nog voor 70% uit regenwoud en is daarmee één van de grootste en meest ongeschonden natuurgebieden ter wereld. Het is onze plicht deze reserve voor het nageslacht te behouden. Biologiestudenten van plaatselijke universiteiten zijn zich hiervan zeer bewust. Wij kunnen ze helpen door hen financieel te steunen (bankrekeningnummer 67.36.60.087 ten name van Stichting Papua Insecten - Stadskanaal). Ga eens een kijkje nemen op de website en klik dan op 'Insecten'. De bedoeling is natuurlijk ook om de vlinders van voormalig Nederlands Nieuw Guinea in kaart te brengen. Er wordt een educatief project gestart om de belangstelling van biologiestudenten te wekken voor de natuurbescherming daar.

Hendrik Post meldt, dat het oranjetipje ook maagdenpalm (*Vinca minor*) als waardplant gebruikt. Hij heeft veel atalanta's gezien en een kolibrievlinder. Met Eco Tourist Services (ETS) is hij naar Bulgarije geweest. Daar is veel aandacht besteed aan nachtvinders. Hendrik heeft een gids van ETS in huis voor wie belangstelling heeft.

Wiebe Poppe: een doodshoofdvlinder in Langezwaag en 7 keer de kolibrievlinder in eigen tuin. Verder 80 gehakkelde aurelia's en de laatste atalanta zag hij op 9 november. Hij had dit jaar de beschikking over 2 vergunningen; voor het Oosterschar en voor de 'Blauwgraslanden'. Belangwekkende waargenomen soorten nachtvinders: *Notodonta tritophus* (wilgentandvlinder), *Spilosoma urticae* (sneeuwbeer), *Phragmataecia castaneae* (rietluipaard), *Zeuzera pyrina* (gestippelde houtvlinder), *Leucoma salicis* (satijnvlinder), *Leucodonta bicoloria* (tweekleurige tandvlinder), *Furcula bifida* (wilgenhermelijnvlinder).

Auke Hunneman vertelt iets over de stand van zaken met betrekking tot de Atlas van de Nachtvinders. Er zitten nu 103.000 records in de database. Circa 82% hiervan zijn waarnemingen verricht door de Vlinderwerkgroep Friesland. Inmiddels heeft hij een kaartje van de provincie Fryslân vervaardigd met daarop het aantal soorten nachtvinders per uurhok. Alleen boven Sneek is nog 1 blanco uurhok te zien. Verder heeft hij de top vijf van soortenrijkste uurhokken in Fryslân vastgesteld.

Henk Hunneman: in opdracht van It Fryske Gea hebben hij en Auke een onderzoek verricht inzake het beheer van de gebieden waar de zilveren maan voorkomt om te bezien hoe het leefmilieu van deze kwetsbare parelmoervlinder kan worden verbeterd. Over hun bevindingen hebben zij een brief aan It Fryske Gea gestuurd. Hopelijk kan er iets met hun aanbevelingen worden gedaan.

Johan Meijer heeft dit voorjaar een lange reis door Scandinavië gemaakt. Daar heeft hij diverse keren rouwmantels gezien. Op 15 juli was hij weer terug in Nederland. De plant 'Betonie' (*Stachys officinalis*) bloeide op dat moment uitbundig en zat vol met vlinders. Tal van gehakkelde aurelia's gezien; echter geen argusvlinders, wat Johan opmerkelijk vindt, omdat die elk jaar wel in zijn tuin aanwezig zijn.

Anja Kerkhof heeft een ligusterpijlstaart gezien. Ze heeft de nieuwe veldgids 'Nachtvlinders' aangeschaft. Hiermee heeft ze al een aantal nachtvlinders op naam kunnen brengen.

Saskia Hoornveld heeft op Terschelling een resedawitje waargenomen. Verder heeft ze een koninginnenpage, een glasvleugelpijlstaart en 3 kolibrievlinders gezien. Op 14 november nog een atalanta en op 17 november nog een kleine vos en een dagpauwoog.

Hessel Hoornveld jr. laat foto's zien van achtereenvolgens: *Synanthedon formicaeformis* (wilgenwespvliinder), Klokjesgentiaan met eitjes van het gentiaanblauwtje, gele luzernevlinder, icarusblauwtjes (copula), mannetje van de nachtpauwoog, een onbekende bladroller (met een aparte tekening op de voorvleugels), rups van de gehakelde aurelia, een rugstreeppad (*Bufo calamita*), een citroenvlinder (gefotografeerd onder tegenlicht), een grote rupsendoder (*Ammophila sabulosa* - graafwesp), een exemplaar van *Lythria cruentaria* (zuringspanner) die door een vogel (tapuit?) op een grasspriet is geprikt.

Arnold Slagter vond het geen bijzonder vlinderjaar. Weinig soorten dagvlinders gezien, zelfs geen argusvlinders of zwartsprietdikkopjes, maar wél een gele luzernevlinder! In de Ooipolder bij Nijmegen heeft Arnold een koninginnenpage waargenomen. Verder heeft hij tijdens een workshop van de kerk in zijn woonplaats een foto van de kleine vos op kaartjes laten drukken en deze laten plastificeren. In de workshop mocht hij over zijn vlinderhobby vertellen. De bezoekers kregen na afloop allemaal zo'n kaartje mee naar huis. Dit werd zeer gewaardeerd. Het blijkt een leuke manier om reclame voor vlinders te maken. Arnold laat ons vervolgens een exemplaar van zo'n kaartje zien.

Gerrit Tuinstra vertoont een powerpoint presentatie over activiteiten van het afgelopen jaar in Fryslân, Groningen, Zeeland en Zuid-Limburg.

Van Lauwersoog: *Actebia praecox* (slanke groenuil), een vlinder van stuifzand, *Heliothis viroplaca* (lichte daguil).

Van het Wijnjeterper Schar: *Mythimna vitellina* (geen Nederlandse naam - nieuwe soort voor Fryslân - 3 keer gezien dit jaar door Gerrit, Henk & Auke Hunneman, Philip Zeinstra), *Eratophyes amasiella* (micro-familie Oecophoridae).

Van Lauwersmeer: *Lampropteryx suffumata* (geen Nederlandse naam), *Eulithis prunata* (wortelhoutspanner), een afwijkende vorm van *Xanthorhoe ferrugata* (vierbandspanner), *Agrochola circumcellaris* (bruine herfstuil).

Van Zuid-Limburg: koninginnenpage en boswitje, *Aplocera plagiata* (streepblokspanner), *Horisme tersata* (egale bosrankspanner), *Horisme vitalbata* (bruine bosrankspanner), *Melanthia procellata* (witvlekbosrandspanner); *Siona lineata* (vals witje), *Pseudopanthera macularia* (boterbloempje), *Ecliptopera capitata* (springzaadspanner).

Enkele opmerkingen: *Melanthia procellata* lijkt sterk op de bij ons voorkomende *Mesoleuca albicillata* (brummelspanner) en *Ecliptopera capitata* lijkt op de bij ons voorkomende *Ecliptopera silaceata* (marmerspanner).

Van Zeeland: *Cyclophora porata* (eikenoogspanner), *Rhodostrophia vibicaria* (paarsbandspanner), *Scopula imitaria* (ligusterstipspanner), *Epirrhoe galiata* (walstrobandspanner), *Mythimna litoralis* (helmgrasuil).

Luut de Zee heeft op 14 juli een keizersmantel in de Haulster Bosschen gezien.

Gerard Bergsma: een rouwmantel op 5 augustus en een kolibrievlinder op 13 augustus in eigen tuin.

John Boosman: inventarisatie eigen tuin. Enkele opmerkingen: het bont zandogje heeft zich geweldig gemanifesteerd, het bruin zandogje en de gehakkelde aurelia deden het beide beter dan vorig jaar, terwijl de dagpauwoog minder goed dan anders was vertegenwoordigd. Na enkele jaren onderzoek ontstaat er een aardig beeld van de situatie in zijn tuin. Verder heeft John nog een kolibrievlinder waargenomen. Ook heeft hij een onderzoek naar eitjes en rupsen van het oranjetipje gedaan (zie artikel in 'Flinterwille' van oktober 2006). Hij schrijft er nog een artikel over voor het blad 'Vlinders' van de Vlinderstichting.

Siep Sinnema laat beelden zien van de kolibrievlinder, *Chloroclysta siterata* (papegaaitje), *Dichonia aprilina* (diana-uil), *Lithophane leautieri* (coniferenuil) op 11 oktober 2006 in Hemrik en op 12 oktober in het Wijnjeterper Schar (Hilco Meijer). Het is een nieuwe soort voor Friesland. De vlinder is al vanaf 1980 bezig aan een gestage opmars door Nederland. De rups leeft, zoals de Nederlandse benaming al aangeeft, op coniferen. Verder waargenomen *Conistra rubiginea* (gevlekte winteruil), *Helicoverpa armigera* (geen Nederlandse naam), *Chrysodeixis chalcites* (Turkse uil) en *Macdunnoughia confusa* (getekende gamma-uil), een trekvlinder die nog maar weinig is gezien in Fryslân, maar die ook aan een opmars door Nederland is begonnen.

4. Pauze.

Vervolg van punt 3

Tymo Muus laat een Powerpoint presentatie zien van interessante nachtvlinders in en rond Beetsterzwaag. De volgende soorten komen aan bod: *Orthosia miniosa* (eikenvoorjaarsuil), *Orthosia populeti* (populierenvoorjaarsuil), *Lycia hirtaria* (dunvlerkspanner), *Hadena compta* (witband-silene-uil), *Larentia clavaria* (malvabandspanner), *Helicoverpa armigera* (geen Nederlandse naam), *Parastichtis suspecta* (populierenuil), *Parastichtis ypsilon* (wilgenschorsvlinder), *Conistra rubiginea* (gevlekte winteruil), *Conistra erythrocephala* (roodkopwinteruil), *Chloroclysta siterata* (papegaaitje) en *Operophtera fagata* (berkenwintervlinder). Over de juistheid van de determinatie van *Operophtera fagata* werd een korte discussie gevoerd. Verder de Pyralide *Udea ferrugalis* en de Gelechiide *Parachronistis albiceps*. Op een kaart toont Tymo de plekken waar hij de inventarisaties tussen juli 2005 en oktober 2006 heeft verricht. Ook laat hij de ontwikkeling van *Lithophane leautieri* (coniferenuil) van ei tot vlinder zien plus

opnamen van de rups van *Alsophila aescularia* (voorjaarsboomspanner) en van het imago en de rupsen van *Leucoma salicis* (satijnvlinder).

5. Verslag Nationale Nachtvlinder Nacht.

Siep Sinnema vertelt aan de hand van een Powerpoint presentatie nog het nodige over de gebeurtenissen tijdens de Nationale Nachtvlinder Nacht van 23 september 2006. De talrijkste vlinder van deze avond was *Noctua pronuba* (huismoeder). Voor een uitgebreide beschrijving van dit evenement zie 'Flinterwille' van oktober 2006.

6. Powerpoint presentatie Schaopedobbe bij Elsloo.

Deze wordt verschoven naar de voorjaarsbijeenkomst van 2007. Er is te weinig tijd.

7. Vlinderfilm.

Gerard Bergsma laat een interessante vlinderfilm zien over diverse wetenswaardigheden van tropische vlinders.

8. Rondvraag.

Hessel Hoornveld jr. accentueert nog eens, dat foto's maken van vlinders een prima oplossing is in plaats van ze te doden en te prepareren. Naar zijn mening zou men ook foto's van beschadigde of deels afgevlogen vlinders kunnen retoucheren.

9. Sluiting.

Siep Sinnema sluit de bijeenkomst en wenst iedereen een goede reis naar huis.

Lezing Hein Boersma - Siep Sinnema

De lezing, die Hein Boersma zal houden op onze voorjaarsbijeenkomst, belooft een interessant onderdeel van deze avond te worden. Omdat Hein Boersma bij de meesten van ons onbekend is, lijkt het me goed hem via dit artikeltje even te introduceren. Overigens zullen lezers van de Leeuwarder Courant hem wel kennen, want in de oudejaarsbijlage van deze krant op 30 december 2006 was een complete pagina aan hem gewijd. Hein Boersma houdt zich bezig met het bestuderen van dagvlinders van westelijk Afrika. Regelmatig bezoekt hij landen in deze regio, de laatste tijd vooral Gambia en Senegal. De interesse voor deze vlinders ontstond eind jaren zestig, toen zijn werk hem naar Afrika bracht en hij in Ghana en Nigeria woonde. Hoewel hij inmiddels al weer vele jaren in Friesland woont, is de interesse voor de vlinders gebleven en is hij uitgegroeid tot een expert op het gebied van het geslacht *Charaxes*, een geslacht van prachtige dagvlinders dat